

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Херсонський державний університет (Херсон, Івано-Франківськ)
Vsi Institute Of Lithuanian Scientific Society (Vilnius, Lithuanian)
Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника**

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕДИЦИНИ, ФАРМАКОЛОГІЇ,
ТЕРАПІЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ**

Materials of the international scientific and practical conference

**CURRENT ISSUES IN MEDICINE, PHARMACOLOGY,
THERAPY AND REHABILITATION**

**22-23 2024 р., Івано-Франківськ-Херсон, Україна
May 22-23, 2024, Ivano-Frankivsk-Kherson, Ukraine**

**Затвердила вчена рада Херсонського державного університету
(протокол №2 від 26 серпня 2024)**

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Голова: *Співаковський Олександр Володимирович*, ректор Херсонського державного університету, Херсон-Івано-Франківськ, Україна

Заступники голови:

Омельчук Сергій Аркадійович, перший проректор Херсонського державного університету, Херсон-Івано-Франківськ, Україна

Головченко Ігор Валентинович, декан медичного факультету, Херсонського державного університету, Херсон-Івано-Франківськ, Україна

Vygintas Gontis, Habil. Dr. (HP), Director of Institute of Lithuanian Scientific Society (LMS), Vilnius, Lithuania

Zoryna Boiarska, Research Fellow, Dr. Department of Neurobiology and Biophysics Life Science Center, Vilnius University, Lithuania

Alfonsas Vainoras, DM prof, senior researcher of the Cardiology Research Automation Laboratory of the Institute of Cardiology of the Lithuanian University of Health Sciences. Kaunas, Lithuania

Inga Arūnė Bumblytė, DM prof, Head of Nephrology Department of the Lithuanian University of Health Sciences (Kaunas, Lithuania), President of Lithuanian Association of Nephrology, Dialysis and Transplantation. Kaunas, Lithuania

Daria I. Nazarova, PhD of Medical Sciences, Assoc. Prof., Faculty of Medicine of Akaki Tsereteli State University, Kutaisi, Georgia

Ganna V. Nevoit, PhD of Medical Sciences, Assoc. Prof., Laboratory of Population Studies of the Institute of Cardiology of the Lithuanian University of Health Sciences; Полтавський державний медичний університет, кафедра внутрішніх хвороб та медицини невідкладних станів навчально-наукового інституту післядипломної освіти. Kaunas, Lithuania – Полтава, Україна

Яців Ярослав Миколайович - декан факультету фізичного виховання та спорту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Члени оргкомітету:

Лаврикова Оксана Валентинівна - завідувачка кафедри фізичної терапії та ерготерапії Херсонського державного університету

Попович Тетяна Анатоліївна - завідувачка кафедри хімії та фармації Херсонського державного університету

Тарасова Ольга Олександрівна - в.о. завідувачки кафедри медицини Херсонського державного університету

Васильєва Наталія Олегівна - заступниця декана медичного факультету Херсонського державного університету

Солона Юлія Олександрівна - заступниця декана медичного факультету Херсонського державного університету

Тарасенко Олег Миколайович - професор кафедри медицини Херсонського державного університету.

Курилюк Сергій Іванович – заступник декана факультету фізичного виховання та спорту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Яцишин Зіновій Миколайович - завідувач кафедри фізичної терапії, ерготерапії факультету фізичного виховання та спорту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Шеремета Лідія Миколаївна - завідувачка кафедри терапії, реабілітації і морфології факультету фізичного виховання та спорту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Рецензенти (для матеріалів конференцій):

Гринь Володимир – доктор медичних наук, професор, в.о. завідувача кафедри анатомії людини Полтавського державного медичного університету

Аравіцька Марія – кандидатка медичних наук, доцентка, доцентка кафедри терапії, реабілітації та морфології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Актуальні питання медицини, фармакології, терапії та реабілітації: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції / Редкол.: к.б.н., доц. Ігор Головченко (відп. ред.) та ін. ; Херс. держ. ун-т. – Херсон: ХДУ, 2024. – 119 с.

У збірнику вміщено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, що відбулася 22-24 травня 2024 року в Херсонському державному університеті.

© Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції Актуальні питання медицини, фармакології, терапії та реабілітації, 2024 р.

© ХДУ, 2024 р.

ЗМІСТ CONTENT

Boiarska Zoryna Osvaldas Ruksenas	ENHANCING HEALTHCARE ACCESSIBILITY FOR UKRAINIAN REFUGEES IN LITHUANIA: THE IMPLEMENTATION OF THE HUMAN HEALTH PASSPORT AND WHOQOL-BREF	9
Boieva Svitlana Raksha-Sliusareva Olena Sliusarev Oleksii	EPIGENETIC ASPECTS OF ATHEROSCLEROSIS: THE ROLE OF DNA METHYLATION AND POTENTIAL TREATMENT STRATEGIES	12
Nazarova D.I. Kramar S.B. Barbashova Y.P.	CHRONIC ALCOHOL INTOXICATION AND ITS IMPACT ON CEREBELLAR HISTOLOGY: AN EXPERIMENTAL RAT MODEL STUDY	14
Nevoit Ganna Bumblyte Inga Arune Mintser Ozar Potyazhenko Maksim Vainoras Alfonsas	BIOPHOTONS ARE A MODERN PROSPECTIVE BIOPHYSICAL PARAMETER FOR ASSESSING METABOLISM AND FUNCTIONAL STATE OF THE ORGANISM <i>IN VIVO</i>	17
Асатурова Наталя	ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА РІВЕНЬ НЕІНФЕКЦІЙНОЇ ЗАХВОРЮВАНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	19
Белоусова О.Ю.	ФУНКЦІОНАЛЬНІ РОЗЛАДИ ГАСТРОДУОДЕНАЛЬНОЇ ЗОНИ ТА БІЛІАРНОГО ТРАКТУ В ДИТЯЧОМУ ВІЦІ: СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОГО ЛІКУВАННЯ	22
Боднар Андрій	ЗМІНИ ЗАГАЛЬНОСОМАТИЧНОГО ТА ЛОКАЛЬНОГО ОРОФАЦІАЛЬНОГО СТАТУСІВ ПАЦІЄНТІВ З БРУКСИЗМОМ ЯК ПЕРЕДУМОВА РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ВТРУЧАНЬ	24
Гега Тетяна	ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЛЕКСНОЇ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ ІДІОПАТИЧНОМУ СКОЛІОЗІ ХРЕБТА І ТА ІІ СТУПЕНЯ У ПІДЛІТКІВ	26
Герич Петро	ОЦІНКА ВАЗОРЕГУЛЮЮЧОЇ ФУНКЦІЇ	28

Ящишин Зіновій Герич Роман Задорожний Ярослав	БІОМАРКЕРІВ ЕНДОТЕЛІУ У ВАГІТНИХ ЖІНОК ІЗ ГІПЕРТЕНЗИВНИМИ РОЗЛАДАМИ	
Герич Петро Ящишин Зіновій Герич Роман Задорожний Ярослав	ЕФЕКТИВНІСТЬ КОМПЛЕКСНОЇ ПРОГРАМИ ПРОФІЛАКТИКИ ГЕСТАЦІЙНИХ УСКЛАДНЕНЬ У ВАГІТНИХ ЖІНОК ІЗ ВЕГЕТАТИВНОЮ ДИСФУНКЦІЄЮ ЗА ДАНИМИ ПОКАЗНИКІВ ВЕГЕТАТИВНОЇ РЕАКТИВНОСТІ	33
Герман Анастасія Козій Тетяна	ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИ ГЕМОРАГІЧНОМУ ІНСУЛЬТІ	40
Гоголь Роман	КЛІНІЧНІ ПРОЯВИ АРТРОЗУ СКРОНЕВО-НИЖНЬОЩЕЛЕПНОГО СУГЛОБА ЯК НАПРЯМОК СТВОРЕННЯ КОМПЛЕКСНИХ ПРОГРАМ РЕАБІЛІТАЦІЇ У ПАЦІЄНТІВ СТОМАТОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ	42
Голяка Сергій Глухова Ганна	ВПЛИВ ЗАНЯТЬ СИЛОВИМ ФІТНЕСОМ НА ФІЗИЧНИЙ СТАН ЖІНОК 21-35 РОКІВ	44
Горошко Вікторія Данильченко Світлана Бабкіна Олена Головченко Ігор	ФІЗИЧНА ТА ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЖІНОК-ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД, ОРІЄНТОВАНИЙ НА РЕАБІЛІТАЦІЮ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ	48
Григурко Д.О.	ДОСВІД ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ В МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ: ПРОБЛЕМИ, ПОШУКИ, ДОСЯГНЕННЯ.	50
Давидова Єлизавета	ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕРАПЕВТИЧНИХ ВПРАВ У ПАЦІЄНТІВ З МІЖХРЕБЦЕВОЮ ГРИЖЕЮ ПОПЕРЕКОВОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА	52
Демиденко Юлія	ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕРАПЕВТИЧНИХ ВПРАВ ДЛЯ ОСІБ	54

Ємець Ярослава Михайлюк Михайло	ПРАЦЕЗДАТНОГО ВІКУ З НАБУТИМИ ВАДАМИ СЕРЦЯ ФАКТОРИ ПОКРАЩЕННЯ ТА СПОВІЛЬНЕННЯ ЗАСВОЄННЯ ЗАЛІЗА	56
Задорожний Ярослав Герич Петро Яцишин Зіновій Герич Роман	ПРОГНОСТИЧНІ МАРКЕРИ РИЗИКУ РОЗВИТКУ ГЕСТАЦІЙНОЇ ГІПЕРТЕНЗІЇ/ПРЕЕКЛАМПСІЇ У ВАГІТНИХ ЖІНОК ІЗ ГІПЕРТЕНЗИВНИМИ РОЗЛАДАМИ ПРИ ПОЄДНАНОМУ ПЕРЕБІГУ З ВЕГЕТАТИВНОЮ ДИСФУНКЦІЄЮ ТА ПСИХОЕМОЦІЙНИМИ ПОРУШЕННЯМИ	59
Козій Тетяна Лаврикова Оксана Васильєва Наталія	АКТУАЛЬНІСТЬ МОНІТОРИНГУ ЗА СТАНОМ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я МОЛОДІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ	64
Кухар Максим	ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ У ВІДНОВНОМУ ЛІКУВАННІ ПАЦІЄНТІВ З ІШЕМІЧНИМ ІНСУЛЬТОМ	67
Кучер Василь	ЗМІНИ БІОМЕХАНІКИ ХРЕБТА ЯК ОСНОВА РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ВТРУЧАННЯ ДЛЯ КОРЕКЦІЇ ЗМІН В СТАНІ ОРГАНІЗМУ ОСІБ СТАРШИХ ВІКОВИХ ГРУП З НАСЛІДКАМИ ДВОСТОРОННЬОГО ЕНДОПРОТЕЗУВАННЯ КУЛЬШОВИХ СУГЛОБІВ	69
Наконечна Світлана Януш Юлія	ДИНАМІКА ЗМІНИ СТАНУ СТУДЕНТІВ З ОЖИРІННЯМ ТА СУПУТНИМИ ПАТОЛОГІЯМИ ПІД ВПЛИВОМ ПРОГРАМИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ	71
Недяк Діана	РОЗРОБКА ПРОГРАМИ ВТРУЧАНЬ З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ДЛЯ ПАЦІЄНТІВ З ПЕРЕЛОМАМИ НИЖНЬОЇ ЩЕЛЕПИ ВНАСЛІДОК ВОЄННИХ ТРАВМ	74
Перепелиця Анастасія, Козій Тетяна	ЕФЕКТИВНІСТЬ КОМПЛЕКСНОЇ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ СКОЛІОЗІ ХРЕБТА ІІІ ТА ІV СТУПЕНЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	76
Попович Дарія Яцишин Зіновій Гавриленко Андрій	ОСОБЛИВОСТІ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ В ДОМАШНІХ УМОВАХ	78

Ракаєва Анастасія	ВЛИВ РЕСПІРАТОРНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ НА ФУНКЦІЮ ОРГАНІВ ДИХАННЯ У ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ З НАСЛІДКАМИ КОРОНАВІРУСНОЇ ХВОРОБИ	80
Решнова Світлана Пилипчук Людмила	РОЗРОБЛЕННЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ ФАРМАЦІЇ З ХІМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	82
Севастьянова Тетяна Нетяга Ярослав Садулаєва Аміна	ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	85
Севастьянова Тетяна Антонов Віталій Яшна Поліна	ВИБІР НЕСТЕРОЇДНИХ ПРОТИЗАПАЛЬНИХ ЗАСОБІВ МІЖ ВІТЧИЗНЯНИМИ ТА ЗАКОРДОННИМИ ПРЕПАРАТАМИ	88
Севастьянова Тетяна Пенязева Софія Волошина Світлана	ЕТИКА АПТЕЧНОЇ ПРАКТИКИ	91
Севастьянова Тетяна Скиба Дар'я Гамага Володимир	ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПНОСТІ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ТА ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ ФАКТОРІВ ПРИ ПОРУШЕННІ ОРГАНІВ ТРАВЛЕННЯ	93
Степанова Ольга, Шкуропат Анастасія	РОЛЬ ДИСФУНКЦІЇ МІТОХОНДРІЙ В РОЗВИТКУ ЗАХВОРЮВАНЬ ТА ЇЇ РЕГУЛЯЦІЯ	95
Тарасенко Олег, Тарасенко Тетяна	СУЧАСНІ МІНІІНВАЗИВНІ МЕТОДИ ЛІКУВАННЯ ХРОНІЧНИХ БОЛЬОВИХ СИНДРОМІВ	98
Тарасова Вікторія Гаценко Тетяна Джугостран Ольга	ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОТРЕБ В СФЕРІ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ МІСТА ХЕРСОН ТА ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ (ДЕОКУПОВАНІ ГРОМАДИ)	99
Ткачук Андрій	ОГЛЯД ЗАГАЛЬНИХ ОРТОПЕДИЧНИХ ТРАВМ ТА ХВОРОБ У ВІЙСЬКОВИХ	103
Федорченко Світлана	ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ МАСАЖУ	105

В КОМПЛЕКСНІЙ ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ ПРИ
ГОЛОВНОМУ БОЛЮ НАПРУГИ ВНАСЛІДОК
ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО
РОЗЛАДУ

Франєвич Яна Головченко Ігор	БІОХІМІЧНІ КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ПРОГРАМ ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ.	108
Хмара Віра Михайлюк Михайло	ЗВОЛОЖЕННЯ СЛИЗОВОЇ ОБОЛОНКИ НОСА КУНЖУТНОЮ ОЛІЄЮ, ЯК СПОСІБ ПРЕВЕНТИВНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ СИМПТОМОКОМПЛЕКСУ ПЕРЕДНЬОГО СУХОГО РИНИТУ ТА ІНШИХ РИНОПАТІЙ	110
Чепелюк Анжеліка	ЕФЕКТИВНІСТЬ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ ДЕГЕНЕРАТИВНО-ДИСТРОФІЧНИХ ЗМІНАХ ПОПЕРЕКОВОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА У ПАЦІЄНТІВ ПРАЦЕЗДАТНОГО ВІКУ	113
Швед Богдан	ЗАСТОСУВАННЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ТЕХНІК ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ ПАЦІЄНТІВ ПІСЛЯ ЕНДОПРОТЕЗУВАННЯ КУЛЬШОВОГО СУГЛОБА	115
Ясак Крістіна	ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ МЕХАНОТЕРАПІЇ ПРИ ГОСТРОМУ ПОРУШЕННІ МОЗКОВОГО КРОВООБІГУ У ПІДГОСТРОМУ ПЕРІОДІ	117

ЗВОЛОЖЕННЯ СЛИЗОВОЇ ОБОЛОНКИ НОСА КУНЖУТНОЮ ОЛІЄЮ, ЯК СПОСІБ ПРЕВЕНТИВНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ СИМПТОМОКОМПЛЕКСУ ПЕРЕДНЬОГО СУХОГО РИНИТУ ТА ІНШИХ РИНОПАТІЙ

Віра Хмара, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти

Михайло Михайлюк к.вет.н., доцент

Міжнародний Європейський Університет,

Київ, Україна

Анотація. В цій роботі акцентується увага на розповсюдженні переднього сухого риніту та значенні нюхового аналізатору в повсякденному житті. Також пропонується спосіб зволоження слизової оболонки носової порожнини кунжутною олією з профілактичною та лікувальною метою.

Ключові слова: нюховий аналізатор, передній сухий риніт, кунжутна олія.

Вступ. Нюх є найдревнішим інструментом живих організмів, що допомагає сприймати довкілля. Його прообразом є хімічні аналізатори різного типу, які дозволяють бактеріям рухатися в напрямку градієнту хімічних речовин. Нюх також відіграє важливу роль у поведінці тварин, у той час як комфортне існування в умовах суспільства дозволяє нам не надавати цьому відчуттю ключового значення, та не включати перевірку нюху до планового медогляду. Тим не менше, за статистикою, наведеною американськими дослідниками [3,4] втрата нюху спостерігається у 3,2 % людей після 40 років, а після 60 років ця цифра сягає 14-22%. Тим не менше, відчуття запахів для нас є іноді важливішим, ніж ми про нього думаємо.

Передній сухий риніт – це захворювання носової порожнини, яке призводить до надмірної сухості в носі, утворення сухих кірочок та дискомфорту у передніх відділах носа. Після відлущування кірок може виникати незначна ринорагія – носова кровотеча. В результаті сухого риніту людина гірше відчуває запахи, а іноді – це може призвести до односторонньої чи білатеральної гіпо- та аносмії.

Симптомами переднього риніту є: сухість у носових ходах; утворення кірок; закладеність (частіше з одного боку); свербіння та печіння в носовій порожнині; зменшення нюху [5]. Якщо тривалий час не звертати увагу на ці симптоми, захворювання може спричинити негативні наслідки для здоров'я людини: часті інфекційні захворювання (зниження імунної системи); утруднене носове дихання та нестача кисню; хрипіння уві сні; ринорагії, тимчасові та тривалі гіпо- та аносмії [7].

Під час війни в Україні питання про якість та стан повітря дуже актуальне. Важкі метали є одними з найнебезпечніших забруднювачів довкілля, багато з яких можуть викликати гострі отруєння, інвалідність, зниження імунної системи і навіть смерть людини. Важкі метали під час військових дій потрапляють у навколишнє середовище від залишків вогнепальної зброї, що містить свинець, кадмій, порохові газу. Все це дуже впливає на якість повітря, його зволоження та

температуру, ґрунти, забруднені вуглеводнями, є джерелом токсичних газів і пилу, що переносяться повітрям та мають гострий токсичний вплив [1].

Основною метою лікування при сухості носа – зволоження носа (шкіра присінка носа та слизова носової порожнини), усунення потенційних тригерів запалення, ліквідація супутнього запального процесу й створення захисного шару над поверхнею шкіри присінка та власне порожнини носа [4].

Традиційно в аюрведичній медицині для щоденного зволоження слизової носа та посилення системи мукоциліарного кліренсу застосовували кунжутну (сезамову) олію, що отримується з насіння рослини *Sesamum indicum*. Вона містить жиророзчинні вітаміни, фосфоліпіди, жирні кислоти, що зумовлюють її лікувальну дію. В аюрведичній практиці кунжутна олія вважається найкориснішою, оскільки забезпечує глибоке живлення тканин, має зігріваючий ефект і здатна врівноважувати конституцію тіла, діяти ранозагоювально та регенераційно.

У кунжутній олії дуже висока концентрація вітаміну Е (токоферол), що має антиоксидантні, протизапальні, пом'якшувальні властивості. Відомо, що вітамін Е нейтралізує такі окиснювачі, як озон і оксид азоту, що запобігає пошкодженню тканин і запаленню [2]. Кунжутна олія не містить білка, тому її вважають гіпоалергенною. Ще однією вагомою перевагою використання кунжутної олії є те, що вона не має впливу на мукоциліарний кліренс слизової респіраторного епітелію [7].

Клінічні дослідження щодо застосування кунжутної олії свідчать про її високу терапевтичну ефективність для пацієнтів із переднім сухим ринітом [3]. Назальний спрей на основі кунжутної олії – ефективний спосіб лікування сухості слизової оболонки носової порожнини при запальних процесах [6]. Олія чинить пом'якшувальну та зволожуючу дію на слизову оболонку. Це метод використовується протягом багатьох століть; давньоіндійський лікар Сушрута вважав кунжутну олію універсальним засобом від різних проблеми з носом. У сучасній літературі кунжутна олія рекомендована для лікування атрофованих носових ходів слизових оболонок (Cody et al., 1981). Видання 1999-2000 рр Шведської книги інформації про ліки свідчить про те, що при риніті сухість слід лікувати кунжутною олією (Stjernquist et in., 1999) [4,5].

Висновки.

1. Дискомфортні відчуття в носовій порожнині та відсутність симптомів ринореї можуть свідчити про передній сухий риніт, симптомами якого є сухість у носових ходах; закладеність носа (частіше з одного боку); утворення кірок у носових ходах; відчуття свербіння та печіння слизової оболонки; нерідко суб'єктивне зниження гостроти нюху та аносмія.
2. Ступінь вираженості сухості слизової оболонки варіює від легкого тимчасового дискомфорту до перманентного відчуття сухості, свербіння, набряку та закладеності носа.
3. Універсальним превентивним та лікувальним заходом може застосування кунжутної олії у носові ходи, , що не викликає побічних ефектів та алергічних

проявів.

4. У воєнний час одночасне зниження якості повітря та води, що є базовими компонентами життєдіяльності людини, свідчить про те, що при незначних проявах, таких як сухість в носі, необхідно звернутись до лікаря і забезпечити собі комфортне лікування та підтримку якості життя.

Список літератури

1. Rawal S, Hoffman HJ, Bainbridge KE, Huedo-Medina TB, Duffy VB. 2016. Prevalence and risk factors of self-reported smell and taste alterations: results from the 2011–2012 US National Health and Nutrition Examination Survey (NHANES). *Chem Senses*. 41:69–76. [PMC free article] [PubMed]
2. Johnsen J., Bratt B.M., Michel-Barron O., Glennow C., Petruson B. Pure sesame oil vs isotonic sodium chloride solution as treatment for dry nasal mucosa. *Arch. Otolaryngol. Head Neck Surg*. 2001 Nov. 127(11). 1353-1356.
3. Stjernquist-Deatnik A, Svensson C, White P, Wahlberg P, Prellner K (2015) *Läkemedelsboken*, Apoteket AB. P. 617.
4. <https://www.rhinologyjournal.com/Rhinology>
5. Riechelmann H (2018) Universitäts HNO-Klinik Mainz, Germany (Personal communication with B Petruson)
6. Stringer SP, Stiles W, Slattery WH, Krummerman J, Parsons JT, Mendenhall WM, Cassisi NJ (2017) Nasal mucociliary clearance after radiation therapy. *Laryngoscope* 105. P. 380-382.
7. Deiana M., Rosa A., Cao C.F., Pirisi F.M., Bandino G., Dessi M.A. Novel approach to study oxidative stability of extra virgin olive oils: importance of α -tocopherol concentration. *Journal of Agricultural and Food Chemistry*. 2002. 50(15). 4342-4346.

